หนังสือที่ระลึก

ารที่สภาผู้แทนราษฎรได้รับพระราชทานผ้าพระกฐิน
ไปถวายพระภิกษุที่จำพรรษา

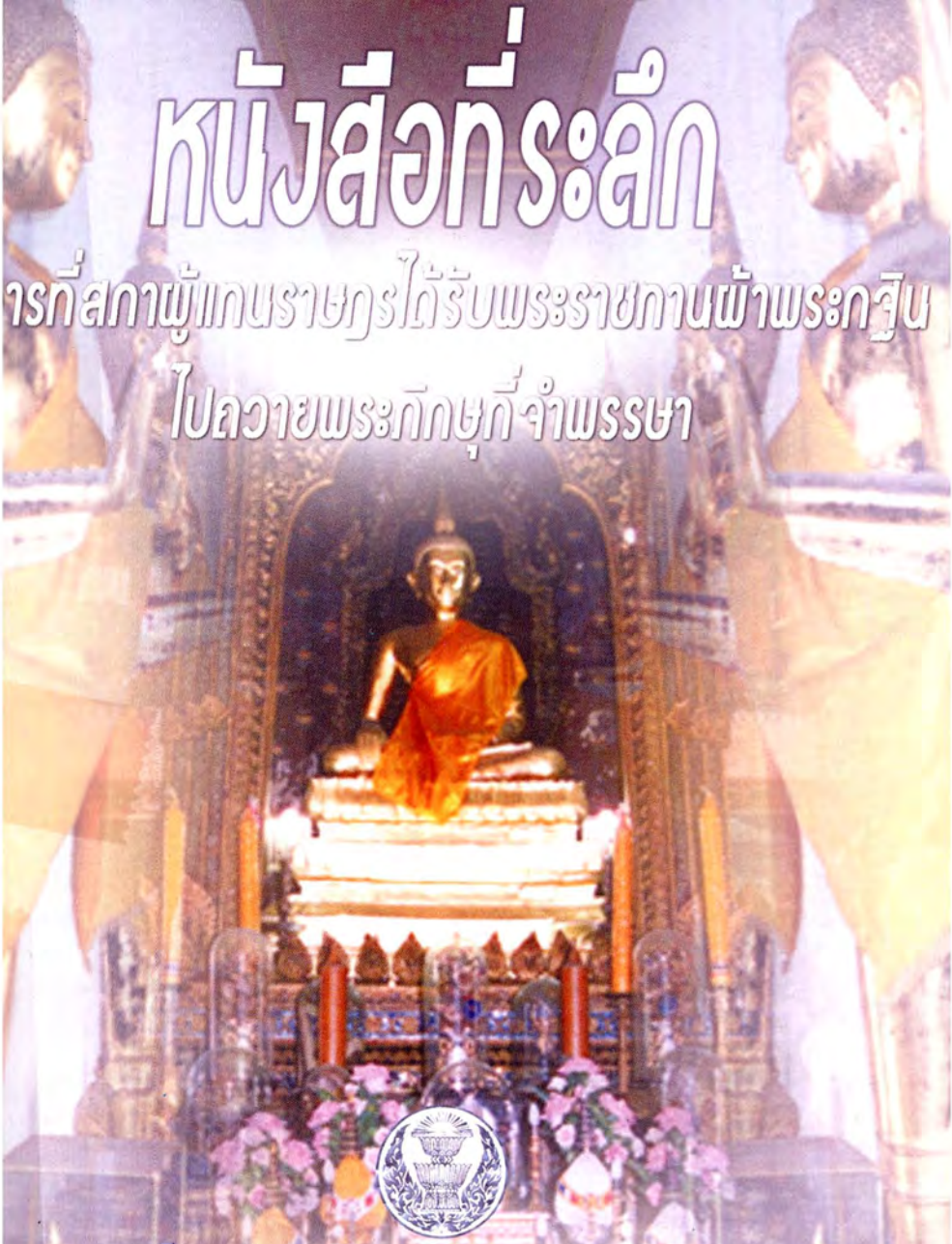

ณ วัดโสมนัสราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร
วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๖

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

หนังสือที่ระลึก
ในการที่สภาผู้แทนราษฎรได้รับพระราชทานผ้าพระกฐิน
ไปถวายพระภิกษุที่จำพรรษา
ณ วัดโสมนัสราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร
วันจันทร์ที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เรื่อง หนังสือที่ระลึกในการที่สภาผู้แทนราษฎรได้รับพระราชทานผ้าพระกฐินไปถวายพระภิกษุที่จำพรรษา ณ วัดโสมนัสราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร วันจันทร์ที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๖

ปีที่พิมพ์ ตุลาคม ๒๕๔๖

จำนวนหน้า ๖๔ หน้า

พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๑,๕๐๐ เล่ม

จัดทำโดย กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร อาคารธนาคารทหารไทย ถนนพญาไท แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทร. ๐ ๒๒๔๕ ๐๐๖๓, ๐ ๒๒๔๕ ๐๐๖๖

ข้อมูล นางอัจฉรา จูยืนยง

พิมพ์ข้อมูล นางเสาวลักษณ์ สวนเศรษฐ

ศิลปกรรม/ถ่ายภาพ นายนิธิทัศน์ องค์อศิวชัย

พิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร อาคารธนาคารทหารไทย ถนนพญาไท แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทร. ๐ ๒๖๔๔ ๕๓๐๙

คำนำ

การถวายผ้าพระกฐินพระราชทานเป็นกิจกรรมสำคัญอย่างหนึ่ง สภาผู้แทนราษฎรได้ปฏิบัติสืบทอดมาเป็นประจำทุกปี สำหรับปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ นี้ สภาผู้แทนราษฎรได้รับพระมหากรุณาธิคุณรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าพระกฐิน เพื่อนำไปทอดถวายแด่ระสงฆ์ซึ่งจำพรรษา ณ วัดโสมนัสราชวรวิหาร เขตป้อมปราบศัตรูพ่ายรุงเทพมหานคร ในวันจันทร์ที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๖

การถวายผ้าพระกฐินพระราชทานครั้งนี้ สำนักงานขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้จัดทำหนังสือที่ระลึกโดยได้รวบรวมระวัติของวัดโสมนัสราชวรวิหาร และสาระความรู้เกี่ยวกับการมีวนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อมอบให้แก่ผู้ที่มาร่วมาเพ็ญกุศลศาสนกิจในครั้งนี้

อานิสงส์ผลบุญใดอันเกิดจากการถวายผ้าพระกฐินระราชทาน สภาผู้แทนราษฎรขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายแด่ระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถละพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ขอจงทรงพระเจริญยิ่งยืนนานละทรงเป็นมิ่งขวัญของพสกนิกรชาวไทยสืบไป

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ตุลาคม ๒๕๔๖

สารบัญ

โสมนัสราชวรวิหาร

- ประวัติความเป็นมา ๕
- อาณาเขตและลักษณะของวัดโสมนัสราชวรวิหาร ๖
- เจ้าอาวาสผู้ปกครองวัด ๑๓

รมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ๒๑

มรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

- ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ๒๓
- พัฒนาการของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทย ๒๖
- ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างไร ๒๙
- ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมไทย ๔๒

คผนวก ๔๙

- ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมือง

รรณานุกรม ๖๔

วัดโสมนัสราชวรวิหาร

ประวัติความเป็นมา

วัดโสมนัสราชวรวิหารเป็นพระอารามหลวง นโท อันดับสอง ตั้งอยู่เลขที่ ๖๔๖ ถนนกรุงเกษม ขวงโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

วัดโสมนัสราชวรวิหารนี้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รงสถาปนาขึ้นเป็นวัดแรกในรัชกาลของพระองค์ โดยให้เป็นวัด องคณะสงฆ์ธรรมยุต ทรงวางศิลาฤกษ์การก่อสร้างในปี พ.ศ. ๒๓๙๖ ละสร้างเสร็จพอมีพระสงฆ์อยู่ได้ แต่ยังไม่แล้วเสร็จบริบูรณ์ตาม ปลนที่วางไว้ และได้นิมนต์พระสงฆ์จากวัดราชาธิวาสมาจำ รรษาครั้งแรกจำนวน ๔๐ รูป โดยมีเจ้าพระคุณสมเด็จพระวันรัต ปรียญ ๙ ประโยค) พระเถระผู้แตกฉานในพระไตรปิฎก เคร่งครัด นพระวินัย และเป็นนักปฏิบัติธรรมฐานที่มีชื่อเสียงมากในยุคนั้น นสมัยที่ยังดำรงสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่พระอริยมุนี ด้เป็นเจ้าอาวาสรูปแรก

วัดโสมนัสราชวรวิหาร เป็นวัดที่สร้างได้อย่างสมบูรณ์แบบ ากที่สุดวัดหนึ่งในประเทศไทย เป็นวัดที่สวยงาม เป็นศักดิ์ศรีของ ครหลวงในปัจจุบันวัดหนึ่ง ทั้งนี้ก็เพราะรัชกาลที่ ๔ ผู้ทรง ถาปนาวัดนี้ พระองค์ทรงเป็นปราชญ์ ทรงเชี่ยวชาญหลัก ระพุทธศาสนาและวิชาการอื่นเป็นอันมาก ทั้งทางโลกและทางธรรม

พระองค์ทรงผนวชอยู่ในพระพุทธศาสนาถึง ๒๗ พรรษา ต่อ
ทรงลาผนวชเพื่อขึ้นครองราชย์ ในสมัยที่บ้านเมืองขาดกษัตริย์ แ
อยู่ในยุคที่ล่อแหลมต่ออันตรายเมื่อปี ๒๓๙๔ อัครมเหสีองค์แ
ของพระองค์คือ พระนางโสมนัสวัฒนาวดี เป็นพระเจ้าหลานเ
ในรัชกาลที่ ๓ ทรงมีพระราชทรัพย์อยู่เป็นจำนวนมาก สมัย
พระนางทรงมีพระชนมพรรษา ๑๙ พรรษา เมื่อประสูติพระโอ
พระองค์แรกก็ถึงทิวงคตพร้อมด้วยพระโอรส คือ พระองค์เจ้าโสม
เมื่อพระราชทรัพย์ของพระนางมีอยู่มาก รัชกาลที่ ๔ ทรงประส
จะยกย่องพระพุทธศาสนาด้วยและทรงประสงค์จะยกย่องพระอั
มเหสีของพระองค์ จึงทรงสร้างวัดนี้ด้วยพระราชทรัพย์ข
พระนางเจ้าโสมนัสวัฒนาวดีเพื่อทรงอุทิศพระราชกุศลแด่พระ
โดยที่พระองค์ทรงออกแบบแปลนในการก่อสร้างวัดนี้ด้วยพระอ
เองทั้งหมด

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงวางศิลาฤ
พระอุโบสถ เมื่อวันอาทิตย์ แรม ๒ ค่ำ เดือนยี่ ปีฉลู จ.ศ. ๑๒
ตรงกับวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๓๙๖

อาณาเขตและลักษณะของวัดโสมนัสราชวรวิหาร

ที่ตั้งของวัดมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๓๒ ไร่ ๒ งาน
ล้อมรอบ ๓ ด้าน ด้านหน้ามีคลองผดุงกรุงเกษมเป็นเขต
มีเนื้อที่ด้านหน้าวัดและหลังวัดกว้างขวางมาก ในปัจจุบันบริเ

นหน้าวัดเป็นเขตโรงเรียนและศูนย์เยาวชน ด้านหลังวัดใช้เป็นเขตาปนสถาน ด้านข้างเป็นสุสานและเป็นถนนเข้าผ่านไปหลังวัดได้ นภายในกำแพงวัด มีเนื่อที่ ๑๓ ไร่เศษ เป็นวัดที่เป็นมหาสีมาญ่มาก มีลักษณะคล้ายคลึงและขนาดเดียวกับวัดมกุฏกษัตริยาราม มีสีมา ๒ ชั้น โดยมีสีมาเล็กอยู่ภายในสีมาใหญ่ มีสีมันตริกกั้นางระหว่างสีมาใหญ่กับสีมาเล็ก ได้แก่ มีขัณฑสีมารอบพระอุโบสถะมีสีมารอบกำแพงวัดอีกสีมาหนึ่งเรียกว่า มหาสีมา วัดที่เป็นาสีมาเช่นนี้ ให้ความสะดวกแก่พระภิกษุในด้านพระวินัยมาก ๒ ะการ คือ

๑. พระภิกษุอยู่ปราศจากไตรจีวรในเขตมหาสีมานี้ได้โดยมีความกังวลเรื่องไตรครอง เพราะมหาสีมาคุมอาบัติไว้ได้

๒. พระสงฆ์สามารถทำสังฆกรรมได้ทุกอย่างภายในมหานี้ เช่น สามารถจัดการอุปสมบทหรือกรานกฐินภายในพระวิหารได้ยไม่จำเป็นต้องจัดทำสังฆกรรมกันในพระอุโบสถเสมอไป เป็นต้น

แต่เดิมนั้น ในสมัยเมื่อสร้างวัดใหม่ ๆ เมื่อประมาณ ๓๐ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๔๒๘) เนื้อที่ในบริเวณแถบเขตนี้ ไม่มีนใดตัดผ่าน มีแต่คลองผดุงกรุงเกษมที่กว้างเพียงสายเดียวที่ตัดนหน้าวัด อันเป็นทางสัญจรไปมาทางน้ำที่รื่นรมย์สะดวกมากในยนั้น กับมีคลองเล็ก ๆ หลังวัด ตัดผ่านบ้านสวนและทุ่งนา และนไปทางวัดสระเกศ และออกคลองหลอด พระวัดโสมนัสวิหารยนั้น เมื่อจะเข้าวังก็มักจะนั่งเรือไปทางคลองนี้ซึ่งเรียกกันว่า คลอง

ดโสมนัสวิหาร แต่ในปัจจุบัน ทางเทศบาลกรุงเทพฯ ได้จัดการถม
าเป็นถนนเสียหลายตอนและบางตอนก็ถมทำเป็นที่ตั้งของ
น่วยเทศบาลบางหน่วยไปเสียแล้ว

วัดโสมนัสราชวรวิหาร มี ๖ คณะ ทางตอนข้างทั้ง ๒ เป็น
ตสังฆาวาส คือที่อยู่ของพระสงฆ์ มีตอนกลาง เป็นเขตพุทธาวาส
ทธาวาส นี้มีลักษณะการก่อสร้างที่พิเศษ พิเศษแบบวัดในเมือง
นือของประเทศไทย เนื่องจากรัชกาลที่ ๔ นั้น พระองค์เสด็จ
กธุดงค์ไปตามหัวเมืองต่าง ๆ เป็นอันมากในสมัยเมื่อทรงผนวช
ได้ทรงทราบการเป็นไปของประชาชนและพระพุทธศาสนาอย่าง
ซึ้ง ได้พบตัวอย่างวัดที่สวยงามที่มีระเบียบเป็นอันมาก พระองค์
ดัดแปลงมาสร้างวัดนี้ รัชกาลที่ ๔ นั้น นอกจากเป็นพระบิดา
ยาศาสตร์ คือ เป็นผู้บุกเบิกทางวิทยาศาสตร์ของชาติแล้ว ใน
นสถาปัตยกรรมและในด้านอื่น ๆ พระองค์ก็ทรงเป็นนักปราชญ์
นี้ทรงออกแบบโดยพระองค์ท่าน ด้านหน้าที่เราเข้ามานั้นเป็น
ลาราย ศาลารายประเภทนี้มีน้อยมากใน
องไทยที่ยังหลงเหลืออยู่ เรียงอยู่หน้าวัด
หรับพักผ่อนของสาธุชนที่จะมาทำบุญ บวช

หรือทำบุญอย่างอื่นก่อนจะเข้าวัด ใน
ตกลางนั้นมีลักษณะ ๔ สิ่งที่เป็นปูชนีย
านสร้างตรงกัน อันดับแรกคือพระวิหาร
ดับที่สองพระเจดีย์ อันดับที่สามโบสถ์

อันดับที่สี่ต้นพระศรีมหาโพธิ์อยู่ด้านหลังวัด

ภายในวัดจะมีจิตรกรรมเรื่องอิเหนาอยู่รอบ ๆ ฝาผ
พระวิหารด้านในช่องหน้าต่าง มีวัดเดียวที่เรื่องอิเหนาสมบูรณ์ที่สุ

เพราะพระนางเจ้าโสมนัสวัฒนาวดีทรงโปรดเรื่องอิเหนามาก
ภายในพระวิหารแต่ละต้นมีความหมาย แสดงถึงจริตของมนุษย์
๖ เสา เรียกว่า ฉนรลักษณ์ - ลักษณะคน ๖ จำพวก แต่ละข้าง
ข้างละ ๖ เสา รวม ๑๒ เสา แสดงจริตหรือความประพฤติข
คนทั้ง ๖ จำพวก ในที่นี้แสดงความหมายในทางธรรม คือ เสา
อยู่ใกล้พระประธานมาก สีของเสาจะเป็นสีขาว เสาต้นที่อยู่ห่
ออกไปจะเป็นสีส้ม สีเขียวและสีน้ำเงินตามลำดับ ทั้งนี้เพราะ
ของคนที่ห่างธรรมนั้นมืดมิด แต่จิตของคนที่เข้าใกล้ธรรมนั้น
สว่างขาว เสาแต่ละต้นมีภาพจิตรกรรมแสดงถึงว่าคนที่ห่างศาส

รือใกล้ศาสนา ถ้าเข้าใกล้ศาสนาจะเป็นการไหว้พระบูชาพระ าห่างไกลไปเป็นยิงนกตกปลา นับถือศาสนาต่าง ๆ ฆ่าสัตว์ต่าง ๆ

นอกจากนี้แล้ว ที่ริมกรอบหน้าต่างแต่ละบาน มีภาพตรกรรมเกี่ยวกับโคลงสุภาษิตขยายคำพังเพยอยู่มากถึง ๑๑๙ โคลง ารึกอยู่บนแผ่นศิลา แต่ภาพเหล่านี้กำลังทรุดโทรมไปตามกาลเวลา

พระประธานในพระอุโบสถพระนามว่า "พระสัมพุทธสิริ" หน้าตัก กว้าง ๒ คืบ ๖ นิ้ว เป็นพระที่สมเด็จพระวันรัต ทธสิริเถระได้สร้างและเชิญมาจากวัดราชาธิวาสคราวยกวัด วนพระประธานในพระวิหารนำมาจากพระบรมมหาราชวัง ระสาวกที่นั่งทั้งสองข้างหน้าพระพุทธรูปนั้น เป็นพระโมคคัลลานะ ละพระสารีบุตร ด้านหลังพระประธานมีจารึกอักษรขอมแต่เป็น าษาบาลีเกี่ยวกับมรรคแปด ในพระเจดีย์มีพระบรมสารีริกธาตุ งพระพุทธเจ้าอยู่ ซึ่งบรรจุในสมัยรัชกาลที่ ๔ รัชกาลที่ ๕ และ กาลปัจจุบัน

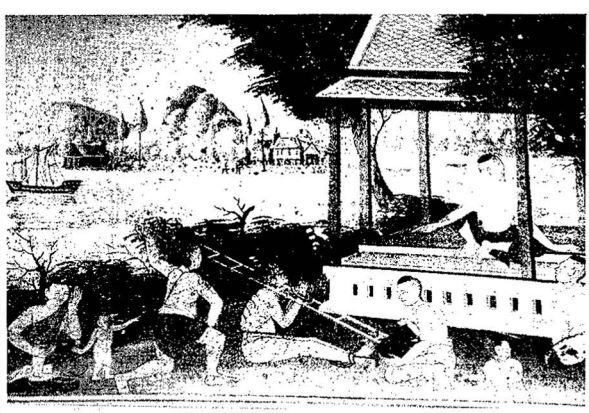

พื้นที่บริเวณวัดโสมนัสราชวรวิหารอยู่ในเขตความรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย และภายในบริเวณวัดมีโรงเรียนวัดโสมนัส เป็นโรงเรียนที่สอนแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงประถมศึกษา และระดับการศึกษพิเศษเรียนร่วม มีนักเรียนทั้งหมด จำนวน ๖๙๖ คน โดยมีนายเมอนุดิตย์ เป็นผู้อำนวยการ

ปัจจุบันวัดโสมนัสราชวรวิหาร มีพระธรรมวิสุทธิก (พิจิตร ฐิตวณโณ) เป็นเจ้าอาวาสและเจ้าคณะภาค ๑๖-๑๗-๑๘ มีพระภิกษุและสามเณร จำพรรษา จำนวน ๗๘ รูป (พระภิก ๖๗ รูป สามเณร ๑๑ รูป)

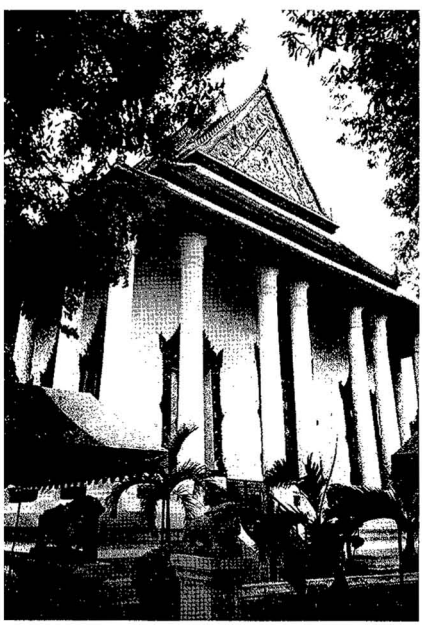

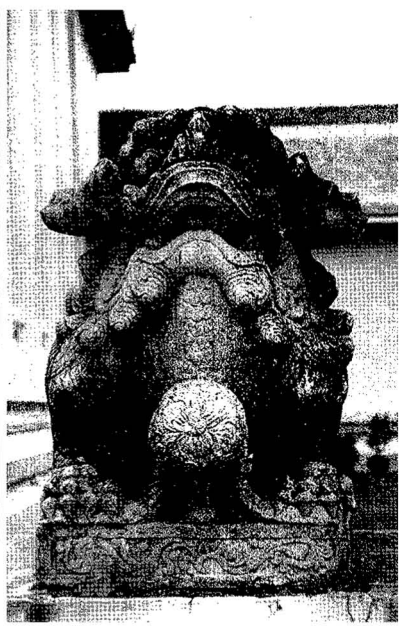

เจ้าอาวาสผู้ปกครองวัด

วัดโสมนัสราชวรวิหารมีเจ้าอาวาสผู้ปกครองวัด ดังนี้

สมเด็จพระวันรัต (ทับ พุทธสิริ)

เจ้าอาวาสองค์แรก คือ สมเด็จพระวันรัต (ทับ พุทธสิริ เปรียญประโยค) พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงราธนามาจากวัดราชาธิวาส พร้อมด้วยพระสงฆ์ประมาณ ๔๐ รูป นเป็นผู้เคร่งครัดในด้านกัมมัฏฐาน ในด้านพระวินัย เป็นพระที่ยากรูปหนึ่งในกรุงรัตนโกสินทร์และเป็นพระนักปฏิบัติที่ลือชื่อมาก

ในสมัยสมเด็จพระวันรัตนี้ ท่านได้ก่อสร้างพระวิหาร พระบสถ และพระเจดีย์ โดยใช้ทุนจากพระราชมรดกของสมเด็จระนางเจ้าโสมนัสวัฒนาวดี จนเสร็จสมบูรณ์

อนึ่ง ในสมัยของสมเด็จพระวันรัต ท่านเป็นผู้มีความขยันมั่นเพียร และสามารถชักนำให้พุทธบริษัทเลื่อมใสในพระพุทธสนาเป็นอันมาก ท่านสั่งสอนฝึกปรือพระภิกษุสามเณรอันเป็นธิวิหาริกและอันเตวาสิก ให้เคร่งครัดในพระธรรมวินัย ปฏิบัติตนนแบบอย่างที่ดี ในสมัยของท่านวัดโสมนัสราชวรวิหารเจริญเรืองมาก ท่านได้ส่งพระเถรานุเถระไปประกาศพระพุทธศาสนาะเป็นเจ้าอาวาสในวัดต่าง ๆ ทั่วในกรุงเทพฯ และหัวเมืองเป็นมาก

ครั้นถึงวันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๓๔ ขึ้น ๔ ค่ำ เดือ ๑๒ ปีเถาะ ตรีศก จ.ศ. ๑๒๕๓ ท่านได้ถึงแก่มรณภาพด้วยโรคช รวมเวลาครองวัดของท่านเป็นเวลา ๓๕ ปี (พ.ศ. ๒๓๙๙ - ๒๔๓

๒. **สมเด็จพระมหาวีรวงศ์** (ม.ร.ว.ล้น กล้วยไม้ ญาณวโร)

ภายหลังจากที่สมเด็จพระวันรัตได้มรณภาพลง พระร พงษ์ปฏิพัทธ์ (ม.ร.ว.ล้น กล้วยไม้ ญาณวโร เปรียญ ๕) พระรา คณะชั้นเทพ ได้เป็นเจ้าอาวาสสืบมา ความเจริญรุ่งเรืองของวัดก็ คงเป็นปกติเรื่อยมา ในสมัยนี้ พระราชพงษ์ปฏิพัทธ์ เป็นผู้ อัธยาศัยเยือกเย็น ได้สมเด็จพระมหาวีรวงศ์แต่ครั้งยังเป็ พระราชาคณะชั้นสามัญ จนเป็นพระพิมลธรรม เป็นผู้ช่วย สามารถทำกิจกรรมของวัดให้เจริญเป็นอันดับสืบมา

ครั้นวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๕ ท่านจึงได้ถึง มรณภาพ รวมเวลาครองวัดของท่านเป็นเวลา ๑๑ ปีเศ (พ.ศ. ๒๔๓๔-๒๔๔๕)

๓. **สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (ยัง เขมาภิรตมหาเถร)**

เจ้าอาวาสองค์ที่สามคือ สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (ยัง เข ภิรตมหาเถร เปรียญ ๘) เมื่อครั้งยังเป็นพระพิมลธรรม ได้เ เจ้าอาวาส เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๔๕ และได้รับสถาป เป็น สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๓ ในสมัย

ดโสมนัสวิหารได้เจริญรุ่งเรืองมาก เพราะท่านเป็นพระเถระสามารถในการแสดงธรรมและปฏิสังขรณ์เป็นอย่างดี

ครั้นถึงวันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๙ ท่านเริ่มอาพาธนโรคอัมพาต กิจการของวัดได้พระครูปลัดสัมพิพัฒนวิริยาจารย์งภายหลังได้เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระพุทธวิริยากรเป็นบริหารแทน ถึงวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๔ สมเด็จพระหาวีรวงศ์ ได้ถึงแก่มรณภาพ รวมเวลาครองวัดของท่านเป็นเวลา ๙ ปีเศษ (พ.ศ. ๒๔๔๕-๒๔๗๔)

พระพุทธวิริยากร (จันทร์ จนฺทกนฺโต)

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ พระพุทธวิริยากร (จันทร์ จนฺทกนฺโต) เป็นเจ้าอาวาสสืบต่อจากสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ การศึกษาและรปฏิบัติ ท่านก็ได้จัดตามความสามารถ ให้มีสำนักเรียนปริยัติธรรม นักธรรมและบาลี การปฏิสังขรณ์ก็ได้ปฏิสังขรณ์พระอุโบสถ พระาร วิหารคต และพระเจดีย์ อันเป็นส่วนใหญ่ของวัด ซึ่งทรุดรมมานานให้ดีขึ้น เป็นต้น

ครั้นถึงวันที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๑ ท่านได้ถึงแก่มรณภาพมเวลาครองวัดของท่านเป็นเวลา ๗ ปีเศษ (พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๑)

๕. พระครูสิริปัญญามุนี (เยี่ยม ตทุตฺตรสิริ)

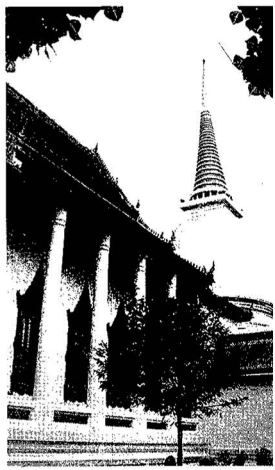

ภายหลังจากเจ้าอาวาสองค์ที่สี่มรณภาพลง พระครูสิริปัญญามุนี (เยี่ยม ตทุตฺตรสิริ) ได้เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งเจ้าอาวาสเป็นลำดับมา ครั้นถึงพ.ศ.๒๔๘๓ จึงได้รับพระราชทานเลื่อนเป็นพระราชาคณะสามัญในนามเดิม และเป็นเจ้าอาวาส ในสมัยนี้เป็นสมัยสงครามมหาเอเชียบูรพา การก่อสร้างซ่อมแซมจึงชะงักลง ถึงแม้มีทุนก็ทำไม่ได้ การศึกษาและการปฏิบัติก็ยังทรงอยู่ ทั้งภิกษุและสามเณรก็ลดน้อยลง เพราะในยามสงคราม ผู้ที่จะบวชใหม่ก็ค่อยจะมี ผู้ที่จะเข้ามาจากต่างจังหวัดก็มีน้อย ในการจัดประโยชน์ของวัดที่เกี่ยวกับไวยาวัจกร ได้จัดให้มีเป็นหลักฐาน ป้องกันการเสียหายที่จะบังเกิดขึ้นแก่สมบัติของวัด โดยมีกรรมกเป็นผู้ช่วยเหลือ

ใน พ.ศ. ๒๔๘๕ เทศบาลนครกรุงเทพฯ ได้ขออนุญาตศาลาหน้าวัดริมคลองผดุงกรุงเกษมรวม ๕ หลัง และตัดต้นไม้คลองทั้งหมดเพื่อปรับปรุงพระนครให้สวยงาม ศาลาและต้นไม้ของวัดที่ริมคลองจึงหายไป เทศบาลได้ทำเขื่อนและปรับปรุงคลองใหม่ แต่ทางวัดยังคงบอกเขตจำพรรษาถึงคลองตามเดิม

ครั้นถึงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๙ พระสิริปัญญามุนี ถึงแก่มรณภาพด้วยโรคชราวมเวลาครองวัดของท่านเป็นเวลา ปี (พ.ศ. ๒๔๘๑-๒๔๘๙)

สมเด็จพระวันรัต (จับ ฐิตธมฺมเถร)

ในวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๙ สมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ าคณะใหญ่คณะธรรมยุตได้ทรงแต่งตั้งพระมหาจับ ฐิตธมฺโม ธ. ๙ เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งเจ้าอาวาส ครั้นถึงวันที่ ๑ มีนาคม เดียวกัน พระมหาจับก็ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระ ชาคณะที่ พระอมรมุนี และเป็นเจ้าอาวาสองค์ที่หกสืบต่อมา นถึงวันที่ ๕ ธันวาคม ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ท่านได้รับพระราชทาน าปนาเป็นสมเด็จพระราชาคณะ ที่สมเด็จพระวันรัต อันเป็น เด็จพระวันรัตองค์ที่ ๒๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ในสมัยสมเด็จพระวันรัต (จับ ฐิตธมฺมเถร ป.ธ. ๙) โสมนัสวิหาร ได้มีการปรับปรุงซ่อมแซมวัดทั่วทั้งวัดหลายครั้ง าะวัดทรุดโทรมลงมากเนื่องจากสร้างมานาน และได้สร้างกุฏิ มขึ้นมาใหม่ ๔ หลัง รวมทั้งตึก ๘๐ ปี สมเด็จพระวันรัต ปรับปรุงถนนและอื่น ๆ ภายในวัดอีกมาก รวมทั้งซ่อม ะเจดีย์องค์ใหญ่โดยปิดกระเบื้องโมเสดสีทองในปี พ.ศ. ๒๕๐๗

ในสมัยนี้ การศึกษาของวัดเจริญขึ้นมากกว่าแต่ก่อน มี ะมหาเปรียญมากจนถึงขั้นเปรียญ ๙ ประโยค ด้านการปกครอง

ท่านเคร่งครัดพระวินัยมาก ด้านการปฏิบัติกรรมฐานของวัดซึ่งสืเนื่องมาตั้งแต่เจ้าอาวาสองค์แรกก็เจริญมากขึ้นในสมัยนี้ โดเฉพาะมีฆราวาสมาฝึกอบรมกรรมฐานมากแต่ละเดือน และมีกเปิดหลักสูตรอบรมกรรมฐานแก่ฆราวาส โดยใช้พระวิหารและพวิหารคตเป็นที่ฝึกอบรม ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๙ เป็นจำน๒๒ รุ่น ๆ ละประมาณ ๑๕๐ คน ทั้งนี้ สมเด็จพระวันรัตได้มหมายให้พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวรณฺโณ ป.ธ. ๙ ศน.บ. M. สัทธิวิหาริกของท่านเป็นผู้ให้การฝึกอบรมนับว่าได้ผลดีต่อวัดแพระพุทธศาสนาโดยส่วนมาก และการฝึกสอนกรรมฐานยังดำเอยู่จนถึงปัจจุบัน

ในสมัยของสมเด็จพระวันรัต (จับ ฐิตธมฺมเถร) วัดโสมราชวรวิหารมีพระราชาคณะถึง ๑๓ รูป ตลอดระยะเวลา ๕๐ ปีท่านเป็นเจ้าอาวาส มีพระครูสัญญาบัตร พระครูฐานานุกรม แพระมหาเปรียญมากกว่าทุกสมัยที่ผ่านมา ในบางปีมีพระภิกสามเณรมากเป็นพิเศษ เช่น ในพรรษาปี ๒๔๙๖ มีพระภิกสามเณรถึง ๙๙ รูป

สมเด็จพระวันรัต (จับ ฐิตธมฺมเถร) เป็นพระเถระชื่อเสียงและเป็นหลักรูปหนึ่งในคณะธรรมยุตและวงการคณะสงฆ์ไท่านแตกฉานในพระไตรปิฎก เคร่งครัดในพระวินัย และเป็นอย่างสมถะเรียบง่าย ในช่วงสุดท้ายแห่งชีวิตของท่าน แม้จะเข้วัยชราภาพมากแล้ว ก็ยังรับภาระพระศาสนา ดำรงตำแหน่งสำคั

คณะสงฆ์ถึง ๔ ตำแหน่ง คือ ๑. เป็นเจ้าอาวาสวัดโสมนัสวิหาร เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม ๓. เป็นเจ้าคณะภาค ๑๖-๑๗- (ธรรมยุตในภาคใต้ทั้งหมด) และ ๔. เป็นประธานกรรมการสมาคมคณะธรรมยุต

ครั้นถึงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๙ อันตรงกับวันรมสวนะ ท่านก็ได้มรณภาพลงอย่างสงบ ด้วยโรคหัวใจล้มเหลว โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ท่านครองวัดเป็นเวลานานถึง ปีบริบูรณ์ (พ.ศ. ๒๔๘๙-๒๕๓๙) นับเป็นเจ้าอาวาสองค์ที่ ๖ นจึงนับว่าเป็นเจ้าอาวาสวัดโสมนัสราชวรวิหารที่นานที่สุดและยุยืนที่สุด

๗. พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ)

เมื่อสมเด็จพระวันรัต (จับ ฐิตธมฺมเถร) มรณภาพแ
ในวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๙ สมเด็จพระญาณสัง
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก เจ้าคณะใหญ่คณะธรรม
ได้เสด็จมาที่วัดโสมนัสวิหารทรงมีพระบัญชาแต่งตั้งพระเทพวิสุทธิ
(พิจิตร ฐิตวณฺโณ ป.ธ. ๙, ศน.บ., MA.) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
โสมนัสวิหารรองเจ้าคณะภาค ๑๖-๑๗-๑๘ (ธ) และร
อธิการบดีฝ่ายวิชาการ สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย
ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส โดยมีพระบัญชาด้วยพระวาจา

ต่อมาในวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙ พระเทพ
(จุนท์ พุรหฺมคุตฺโต ป.ธ. ๙) วัดบวรนิเวศวิหาร เจ้าค
กรุงเทพมหานคร-สมุทรปราการ พร้อมด้วยพระเถระจากวัด
นิเวศวิหาร มีพระธรรมสิริสารเวที (บุญเรือน ปุณฺณโก ป.ธ.
เลขานุการสมเด็จพระสังฆราช เป็นประธาน เข้าประชุ
พระอุโบสถวัดโสมนัสราชวรวิหาร ร่วมกับพระภิกษุ สามเณร
โสมนัสราชวรวิหารทุกรูป ได้ประกาศแต่งตั้งให้ พระเทพวิสุท
เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดโสมนัสราชวรวิหาร

ต่อมาในวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๓๙ สมเด็จพระญาณสั
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก ได้ทรงแต่ง
พระเทพวิสุทธิกวี เป็นเจ้าอาวาสวัดโสมนัสราชวรวิหารนับเป็น
อาวาสรูปที่ ๗

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนับว่ามีความคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปกครองในระบอบะชาธิปไตย เพราะจะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงระดับการพัฒนาะชาธิปไตยในประเทศนั้น ๆ โดยถ้าประเทศใดเปิดโอกาสให้ะชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก ความเป็นประชาธิปไตยของะเทศนั้นก็จะมีการพัฒนามากขึ้นเป็นลำดับ สำหรับประเทศไทย ธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หรือเรียกกันว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนได้เปิดโอกาสให้ะชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ายประการ แต่อย่างไรก็ตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยพัฒนามากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับประชาชนเป็นสำคัญ ประชาชนเพิกเฉยไม่สนใจ หรือไม่กระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนมในทางการเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตยก็จะไม่ได้การพัฒนาไปเท่าที่ควร

ามหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายในเรื่องของการมีนร่วมทางการเมืองไว้มากมายหลายแนวคิด ซึ่งพอประมวลได้ดังนี้

Verba and Nie (๑๙๗๘:๔๖) ให้ความเห็นว่า การมีส่ร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมของประชาชนตามสิทธิที่กฎหมกำหนด โดยเฉพาะสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สิทธิที่เข้าสมาคมหรือก่อตั้งพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์สิทธิที่อุทธรณ์ต่อรัฐบาล สิทธิเกี่ยวกับการพูด ชุมนุม และการพิมพ์อย่อิสระและเป็นกิจกรรมซึ่งมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อรัฐบาลในกเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐรวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมต่อกปกครองโดยกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการปกครอง

Milbrath and Goel (๑๙๖๕) เห็นว่า การเข้ามีส่วนร่ทางการเมือง หมายถึง การกระทำของบุคคลเพื่อพยายามอิทธิพลหรือสนับสนุนต่อรัฐบาลและระบบการเมืองและยังรวมบทบาทของประชาชนในการกระทำใด ๆ เพื่อมีอิทธิพลต่อทางการเมืองโดยพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นจะเจากความสนใจทางการเมืองไปสู่กิจกรรมทางการเมืองที่ต้องกความสนใจและแรงจูงใจมากขึ้นเป็นลำดับ

นรนิติ เศรษฐบุตร (ไม่ระบุปีที่พิมพ์ : ๑-๑๑) มีความเว่า การกระทำที่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้นั้นจะต้เป็นการกระทำที่มุ่งหวังจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลเสำคัญ หากเป็นการกระทำที่ไม่หวังจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินเลือกนโยบายของรัฐบาล หรือเลือกบุคคลสำคัญที่สามารถกำหนโยบายของรัฐบาลได้แล้ว ก็ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมื

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (๒๕๒๓, ๒๓-๒๔) เห็นว่า การมีส่วน
มทางการเมืองเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสมัครใจของ
าชิกในสังคม การเมืองที่จะเลือกกระทำ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายทั้ง
างตรงและทางอ้อมที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย
รือการดำเนินการของรัฐบาลในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รวม
งอาจจะเป็นกิจกรรมง่าย ๆ เช่น การพูดคุยถกเถียงปัญหาการเมือง
รไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือการสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของ
ระชาชน เป็นต้น ซึ่งการกระทำอาจจะผิดหรือถูกต้องตามกฎหมาย
จใช้หรือไม่ใช้ความรุนแรง อาจจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จผล หรือ
ระทำโดยสำนึกทางการเมืองหรือถูกชักจูงระดมพลังก็ได้

จากการให้คำนิยามความหมายของนักวิชาการหลายท่าน
งที่กล่าวมา ทำให้สามารถสรุปความหมายของการมีส่วนร่วม
างการเมืองได้ว่า คือ การที่ประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรม
างการเมืองตามสิทธิที่กฎหมายกำหนดด้วยความสมัครใจ โดย
งหวังที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ ทั้งใน
ดับชาติและระดับท้องถิ่น อย่างไรก็ตามในการมีส่วนร่วม
างการเมืองของประชาชนเพื่อเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของ
ในระดับต่าง ๆ นั้น อาจเป็นไปได้ทั้งโดยถูกต้องตามกฎหมาย จนถึง
ารกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ ดังนั้นในการเข้ามีส่วนร่วม
างการเมืองประชาชนจึงควรตระหนักถึงความถูกต้องเหมาะสม
ะหลักการที่แท้จริงของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

พัฒนาการของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทย

ในอดีตประเทศไทยมีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิรา
มาโดยตลอด ซึ่งการปกครองในระบอบนี้การตัดสินใจจะเ
อำนาจของผู้ปกครองหรือเจ้าขุนมูลนายเป็นส่วนใหญ่ จนกลายเ
ความเคยชินของทั้งผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้ปกครอง เป็นผลให้
ไทยไม่มีแนวคิดหรือประสบการณ์ในเรื่องการปกครองตนเ
ไม่เข้าใจใน เรื่องสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเท่าเทียมกันห
ความเสมอภาค การใช้หลักการและเหตุผล ความยุติธรรมในสัง
จิตสำนึกเรื่องของการมีส่วนร่วม การมีอิสระในการตัดสินใจ
ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นแนวคิดสำคัญในระบอบประชาธิปไตยนาน ๆ
จึงยกอำนาจของตนเองให้แก่ชนชั้นผู้ปกครอง และเห็นว่าชน
ปกครองเท่านั้นที่มีอำนาจ เช่น กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกคร
จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นประชาธิปไตยอั
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔
ก็ไม่ได้มาจากการต่อสู้เรียกร้องที่จะทำการเปลี่ยนแปลงก
ปกครองของประชาชนส่วนใหญ่แต่อย่างใด แต่การเปลี่ยนแป
การปกครองเกิดจากคนกลุ่มหนึ่งที่ได้รับการศึกษาดีในสมัย
อีกทั้งยังเกิดการปฏิวัติรัฐประหาร ล้มล้างรัฐธรรมนูญและรัฐบ
โดยผู้นำทหารและชนชั้นนำอยู่บ่อยครั้งทำให้การมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนและการดำเนินกิจกรรมทางการเมื
กระทำได้ในระยะเวลาอันสั้น หรือแม้กระทั่งกระแสการเรียกร้

ระชาธิปไตย และรัฐธรรมนูญในเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ รือเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ในปี ๒๕๓๕ นั้น จะสังเกตเห็นได้ าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังไม่กระจายไปอย่าง วถึงคนในระดับล่างทั้งในเมืองและชนบทอย่างแท้จริง (พรอัมรินทร์ : ๗)

ผลจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไม่ได้เข้ามามี วนร่วมในการต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตย จึงทำให้ประชาชนเหล่า นขาดจิตสำนึก และขาดการตระหนักถึงเรื่องสิทธิ หน้าที่ และ ารมีอำนาจของตนเอง ในปัจจุบันแม้ยอมรับกันว่าสังคมไทยมีการ กครองแบบประชาธิปไตยแล้ว แต่คนไทยส่วนใหญ่ก็ยังไม่ค่อย าใจใส่และมีความเฉยเมยทางการเมืองมาก เพราะเห็นว่าการ องเป็นกิจกรรมของคนบางกลุ่มที่มีอำนาจและมีเงิน ประชาชน วไปไม่ควรเกี่ยวข้องซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด สาเหตุเพราะคนไทย วนใหญ่ไม่เอาใจใส่หรือมีความเฉยเมยทางการเมืองนี่เอง จึงเป็น องทางให้นักฉวยโอกาสหรือผู้มีอำนาจเงิน หรือมีอิทธิพลในท้อง นบางคนที่ต้องการแสวงหาอำนาจ และตำแหน่งทางการเมือง ใช้ ธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น การซื้อเสียง การฉ้อโกงทุกรูปแบบ เพื่อให้ตัวเองบรรลุเป้าหมายได้ (เรื่องเดียวกัน : ๘)

ต่อมาแนวความคิดในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ระชาชนได้รับความสนใจมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากสาระสำคัญของ ธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ประกาศใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ นต้นมา ได้มีการกำหนดเกี่ยวกับสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ของประชาชนไว้หลายประการ อาทิเช่น สิทธิในการออกเสียงเลือ
ตั้ง สิทธิในการแสดงความคิดเห็นโดยการพูด การเขียน การโฆษ
สิทธิในการชุมนุมโดยสงบ การตั้งพรรคการเมือง การส่วนร่วมใ
การปกครองส่วนท้องถิ่น การออกเสียงประชามติ สิทธิในการเสน
เรื่องราวร้องทุกข์ เป็นต้น โดยรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับจะ
บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิการมีส่วนร่วมในทางการเมืองต่าง ๆ มา
น้อยแตกต่างกันไปตามแต่ละยุคสมัย

จนกระทั่งได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไ
พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มีบทบัญญัติที่ให้สิทธิและโอก
ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยแ
ประชาชนมากที่สุดอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน เริ่มตั้งแต่กรอบเบื้อง
ของร่างรัฐธรรมนูญ เจตนารมณ์และสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ
ล้วนมีผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองในทุกระดับ แ
ยังได้ขยายการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานและสิทธิของพลเมือง เช่น สิ
ในการออกเสียงเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อเอื้อประโยชน์
การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน ดังที่รัฐธรรมนูญแ
ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้บัญญัติไว้ในหมวด ๕ แ
นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา ๗๖ ว่า "รัฐต้องส่งเสริมแ
สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย ก
ตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางการเมือง เศรษฐ
สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดั

งแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการการส่วนร่วมทางการเมืองของระชาชนในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

ระชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างไร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้ดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองในหลายลักษณะงนี้

๑. *การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง*

การเลือกตั้งเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ง่ายละชัดเจนที่สุดทั้งการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติและอเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตย าะการเลือกตั้งเป็นวิธีการใช้อำนาจอธิปไตยของประชาชนในารกำหนดตัวผู้ปกครองประเทศในระดับต่าง ๆ และการไปใช้สิทธิอกเสียงเลือกตั้งทุกครั้ง ประชาชนควรพิจารณาเลือกคนที่ดีมีวามรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริตเข้าไปบริหารประเทศ เพื่อให้ระเทศชาติเจริญรุ่งเรือง ส่งผลกระทบให้ประชาชนมีชีวิตความนอยู่ที่ดีขึ้น

๒. *การใช้สิทธิออกเสียงประชามติ*

การออกเสียงประชามติ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ และแสดงความต้องการ

ที่แท้จริงของตนให้รัฐบาลได้ทราบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔ มาตรา ๒๑๔ บัญญัติให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้มีสิทธิออกเสีย ประชามติโดยการลงคะแนนลับ ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่ กิจการในเรื่องใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชา หรือประชาชน นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนต อาจปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานวุฒิสภา เพื่ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีการออกเสียงประชามติได้

การออกเสียงประชามติเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการข ปรึกษาความเห็นของประชาชนว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ เรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งมิใช่เรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและ เกี่ยวกับตัวบุคคล หรือคณะบุคคลใดโดยเฉพาะ ผลของการอ เสียงประชามติจึงเป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีเท่า

สำหรับผลของการออกเสียงประชามติ หากผลปรากฏว่ามี มาใช้สิทธิออกเสียงประชามติเป็นจำนวนไม่มากกว่า ๑ ใน ๕ ข จำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติ จะถือว่าประชาชนเสียงข้างม ไม่เห็นชอบด้วยกับเรื่องที่ขอปรึกษานั้น แต่ถ้ามีผู้มาใช้สิทธิอ เสียงประชามติมากกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสี ประชามติ และปรากฏว่าผู้ออกเสียงประชามติโดยเสียงข้างมาก ความเห็นชอบ จะถือว่าประชาชนเสียงข้างมากเห็นชอบด้วย เรื่องที่ขอปรึกษานั้น ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสี

ะชามติให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ
กเสียงประชามติ

๓. การจัดตั้งและเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญในการ
ครองระบอบประชาธิปไตยโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๗ ได้บัญญัติให้บุคคลมีเสรีภาพใน
รวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการ
องของประชาชน และเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็น
ตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบ
ะชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

โดยทั่วไปการเข้าร่วมมีกิจกรรมกับพรรคการเมืองนั้น
มารถกระทำได้โดย การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การ
าร่วมประชุมและร่วมแสดงความคิดเห็น การช่วยรณรงค์หาเสียง
ระหว่างการเลือกตั้ง การบริจาคเงินช่วยเหลือให้แก่พรรคการเมือง
รชักชวนให้ประชาชนเข้าสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และ
รลงสมัครรับเลือกตั้ง ฯลฯ ทั้งนี้ การดำเนินกิจการของ
รรคการเมืองให้เป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติ
ะกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

๔. การใช้สิทธิในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุ
ศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติให้สิทธิประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำน
ไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ คน สามารถเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐส
เพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายตามที่กำหนดในหมวด ๓
กฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และหมวด
กฎหมายที่เกี่ยวกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอกฎหม
เป็นการสอดคล้องกับหลักการที่ว่า อำนาจอธิปไตย เป็นของประชา
เนื่องจากหากประชาชนเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและค
รัฐมนตรี ไม่เสนอร่างกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพข
ประชาชนหรือแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญ หมวด
และ หมวด ๕ ประชาชนก็มีสิทธิรวมกลุ่มกันใช้อำนาจอธิปไตยโ
เสนอร่างกฎหมายนั้นให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเองได้ ซึ่งก
เสนอร่างกฎหมายโดยประชาชนนั้นจะเป็นการกระตุ้นเตือนสมา
สภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ให้ความสำคัญกับความต้องการของประชา
และอีกนัยหนึ่งอาจจะมีผลกระตุ้นให้ร่างกฎหมายนั้นได้รับความส
จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนเป็นพิเศษ (วัชรา ; ๙๐)

ทั้งนี้ ในการจัดทำร่างกฎหมายของประชาชนนั้น จะต้
ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อรวมทั้งการตรวจสอบให้เ
ไปตามที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕

ะกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการเข้าชื่อเสนอกฎหมายนั้นผู้มีสิทธิ
กเสียงเลือกตั้งสามารถเข้าชื่อเสนอกฎหมายได้ ๒ วิธี คือ ผู้มี
ธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนร่วมกันเข้าชื่อเสนอกฎหมายกันเอง
ยยื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมาย
ออาจร้องขอให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้ดำเนินการจัด
มีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายก็ได้ สำหรับขั้นตอนการดำเนินการ
รเข้าชื่อเสนอกฎหมายโดยการจัดการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ะขั้นตอนการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย โดยประชาชนผู้สิทธิเลือกตั้ง
ากฎตามแผนภาพต่อไปนี้ (เรื่องเดียวกัน : ๙๐)

แผนภูมิแสดงวิธีการและขั้นตอนการดำเนินการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย กรณีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนเข้าชื่อเสนอกฎหมายต่อประธานรัฐสภา

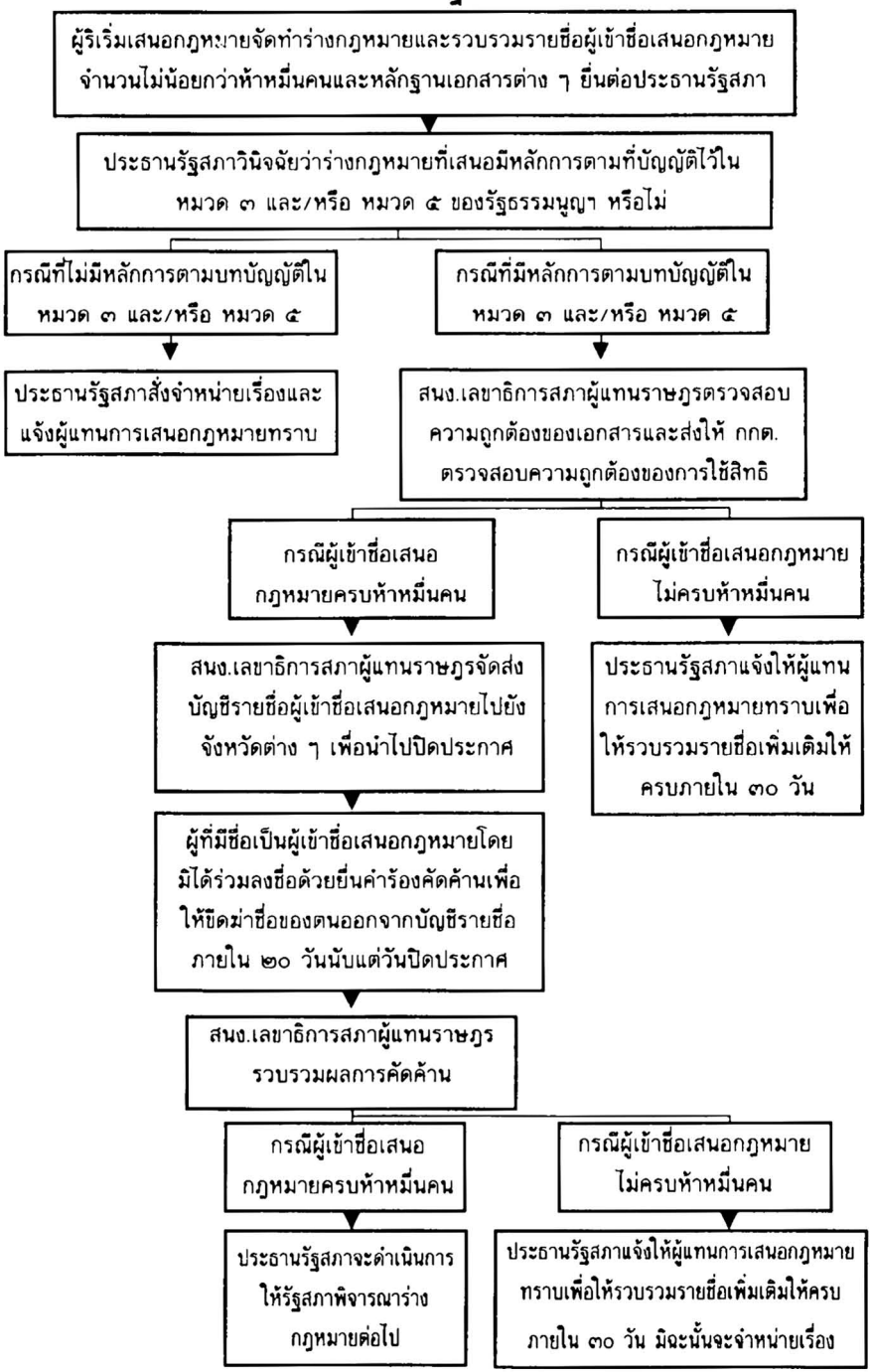

แผนภูมิแสดงวิธีการและขั้นตอนการดำเนินการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย กรณีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายโดยการจัดการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน ๑๐๐ คน ขึ้นไปที่ประสงค์จะเสนอกฎหมายจัดทำร่างกฎหมายและรวบรวมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ยื่นต่อประธาน กกต. หรือที่ กกต. ประจำจังหวัด

สำนักงาน กกต. ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารและจัดส่งบัญชีรายชื่อผู้ขอให้มีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายไปให้ กกต. ประจำจังหวัดที่มีรายชื่อดังกล่าวปรากฏอยู่ในทะเบียนบ้านเพื่อนำไปปิดประกาศ

ผู้ที่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้ขอให้มีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายแต่มิได้ร่วมลงชื่อด้วย ยื่นคำร้องคัดค้านต่อ กกต. ประจำจังหวัดเพื่อให้ขีดฆ่าชื่อของตนออกภายใน ๒๐ วันนับแต่วันปิดประกาศ

กรณีที่มีรายชื่อผู้ขอให้มีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายไม่ถึง ๑๐๐ คน

กกต.สั่งจำหน่ายเรื่องและแจ้งตัวผู้ยื่นคำขอทราบ

กรณีที่มีรายชื่อผู้ขอให้มีการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ๑๐๐ คนขึ้นไป

กกต.ประกาศกำหนดเวลาเข้าชื่อเสนอกฎหมายซึ่งต้องไม่น้อยกว่า ๙๐ วัน และส่งเรื่องให้ กกต.ประจำจังหวัดดำเนินการจัดให้มีการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ประสงค์จะร่วมเข้าชื่อเสนอกฎหมายแสดงตนต่อ กกต. ประจำจังหวัดพร้อมแสดงบัตรประจำตัวที่ทางราชการออกให้

เมื่อ กกต.ประจำจังหวัดตรวจสอบแล้วปรากฏว่าเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ผู้นั้นลงชื่อในแบบคำขอเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

กกต.ประจำจังหวัดรวบรวมรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายส่งให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

กรณีที่มีรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายครบห้าหมื่นคน

ประธาน กกต.ส่งเรื่องให้ประธานรัฐสภาเพื่อดำเนินการให้รัฐสภาพิจารณาร่างกฎหมายนั้นต่อไป

กรณีที่มีรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายไม่ครบห้าหมื่นคน

ประธาน กกต. รายงานให้ประธานรัฐสภาทราบเพื่อสั่งจำหน่ายเรื่องและแจ้งให้ตัวแทนผู้ยื่นคำขอทราบ

๕. การใช้สิทธิในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแ ข้าราชการระดับสูง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕ มาตรา ๓๐๔ ได้บัญญัติให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยก ๕๐,๐๐๐ คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิส มีมติถอดถอนบุคคลดังต่อไปนี้คือ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมา สภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศ รัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด กรรมก การเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนู กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยก หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติส่อไป ทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ออกจากตำแหน่งได้ โดยในคำร้องขอจะต้องระบุพฤติการ ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อ ให้ชัดเจน

๖. การมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น รัฐบาลได้กระจายอำนาจ ประชาชนได้ปกครองตนเองในแต่ละพื้นที่ โดยยึดหลักที่ว่า ประชา ในแต่ละพื้นที่จะเป็นผู้เข้าใจปัญหาที่มีลักษณะเฉพาะพื้นที่ได้ดีที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันได้บัญญัติเรื่องก

ครองส่วนท้องถิ่นไว้ในหมวด ๙ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น คือ ประชาชนสามารถวนร่วมในการเสนอข้อบัญญัติของท้องถิ่นได้ โดยผู้มีสิทธิเลือกจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ ทั้งนี้ต้องทำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นเสนอมาด้วย การมีส่วนร่วมในการครองท้องถิ่นประการที่สอง ประชาชนในท้องถิ่นสามารถดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ โดยราษฎรผู้ทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อยกว่า ใน ๔ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียงเห็นว่าาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองนท้องถิ่นนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้สมาชิกสภาท้องหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้นพ้นจากตำแหน่ง

นอกจากนี้ประชาชนยังสามารถเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองดับท้องถิ่นได้โดยการใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือลงสมัครรับเลือกตั้ง เป็นริหารในท้องถิ่นนั้น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือช่วยรณรงค์หายงในการเลือกตั้งภายในท้องถิ่น ตลอดจนการแสดงความคิดเห็นวจสอบ ติดตาม การทำงานของผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนงถิ่น เป็นต้น

๗. การส่วนส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการทนิติบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสิน ในกระบวนการทางนิติบัญญัติ โดยให้สิทธิและโอกาสแก่ประชา ในการพิจารณาการออกกฎหมายที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก คนชรา หรือ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพได้ ทั้งนี้ หากสภาผู้แ ราษฎรมิได้พิจารณาโดยกรรมาธิการเต็มสภา ให้สภาผู้แทนราษ ตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอก เกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้น มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ จำนวนกรรมาธิการทั้งหมด เพื่อให้ผู้แทนองค์กรเอกชนที่ทำง เกี่ยวกับเด็ก สตรี คนชรา หรือผู้พิการ ได้มีสิทธิออกเสียงในก พิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าวแทนด้วย

๘. การมีส่วนร่วมโดยการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมโดยการรวมกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ หมาย การที่กลุ่มคนมารวมกันเพราะมีอาชีพการงานหรือมีผลประโย หรือมีความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน เพื่อช่วยเหลือซึ่ง และกัน และใช้พลังของกลุ่มให้มีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายข รัฐ และเพื่อปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของกลุ่มตน ทั้งนี้ เพื่อ ให้มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน แต่เป็นการสร้างสังคมที่ทุกก

ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เช่น กลุ่มเกษตรกรทำไร่อ้อย หาก มารถรวมกลุ่มเชื่อมโยงกันได้ทั่วประเทศอย่างเข้มแข็ง ก็จะ มารถเจรจาต่อรองกับพ่อค้าคนกลางให้สามารถทำการขายอ้อย นราคาที่เหมาะสม แต่ถ้ารวมตัวกันไม่ได้ก็อาจถูกเอาเปรียบ กการถูกกดราคาได้ เป็นต้น

กลุ่มผลประโยชน์มีความแตกต่างจากพรรคการเมืองตรงที่ มผลประโยชน์มิได้มีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอำนาจทางการ งเพื่อบริหารประเทศโดยตรง แต่ต้องการใช้พลังของกลุ่มให้มี ธิพลหรือต่อรองกับรัฐบาลในการกำหนดนโยบายให้ตรงกับผล ะโยชน์ ความต้องการของกลุ่ม และเพื่อต่อรองผลประโยชน์กับ มผลประโยชน์อื่น อย่างไรก็ตามกลุ่มผลประโยชน์นี้อาจพัฒนา พรรคการเมืองต่อไปได้ (จันทนา;๔๑๓)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของ ชาชนตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ จุบันมีหลายประการด้วยกัน ซึ่งนอกจากการมีส่วนร่วมใน งการเมืองดังกล่าว รัฐธรรมนูญยังให้สิทธิเสรีภาพ และโอกาส ารมีส่วนร่วมแก่ประชาชนอีกหลายประการที่ไม่มีรัฐธรรมนูญ บใดเคยกำหนดไว้ ดังนี้

๑. สิทธิในการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประพิจารณ์

รัฐธรรมฉบับปัจจุบัน ได้ให้การรับรองสิทธิการการรับทราข้อมูลจากรัฐ และให้รัฐต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การรัฐจะดำเนินการใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อประโยชน์หรือส่วนได้เของประชาชน ชุมชน หรือท้องถิ่น รัฐจะต้องเปิดโอกาสใประชาชนได้รับรู้ข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผล และให้ประชามีส่วนร่วม พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นได้ ทั้งนี้ เพื่อมิให้เกิดกต่อต้านของประชาชนในท้องถิ่น หากประชาชนไม่เห็นด้วยกับกดำเนินการนั้น ๆ

๒. สิทธิในการมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชก

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ให้การรับรองสิทธิการรับรู้ข้อข่าวสารของทางราชการ โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๙ กำหนดบุคคลมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่งานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ ที่อาจมีผลกระทบคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงควคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ตามกระบวนการรับฟังควคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ

๓. สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และฟ้องหน่วยราชการ

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของรัฐโดยการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันสมควรตามมาตรา ๖๑ และยังกำหนดให้สิทธิแก่ประชาชนในการที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลให้รับผิดเนื่องจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น ตามบทบัญญัติในมาตรา ๖๒ ของรัฐธรรมนูญ

๔. สิทธิในการพัฒนาและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาชาวบ้าน ศิลปะและวัฒนธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันได้บัญญัติประชาชนสามารถเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนา ดูแล บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาชาวบ้าน ศิลปะ และวัฒนธรรมไว้ในหลายมาตราด้วยกัน เช่น

มาตรา ๔๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๙ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง แล เหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรื ราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรื กิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามั คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมช ท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้ง ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามที่กฎหมา บัญญัติ

ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมไทย

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมือ ของประชาชนในสังคมไทยนั้น ดร.จันทนา สุทธิจารี ได้ให้ควา เห็นไว้อย่างน่าสนใจหลายประการพอสรุปได้ดังนี้

๑. *การเพิกเฉยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาช* สามารถแบ่งลักษณะพฤติกรรมการไม่มีส่วนร่วมและลักษณะขอ ประชาชนได้เป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

๑.๑ ประชาชนที่เป็นกลุ่มคนชั้นกลางขึ้นไป จะมีความ ความเข้าใจทางการเมืองอยู่ในระดับดี เข้าใจถึงความหมาย ควา สำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย แ ปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมในรูปแบบที่เป็นทางการ หรือการใช้สิทธิออ เสียงเลือกตั้ง เพราะขาดความเชื่อถือศรัทธาต่อพฤติกรรมขอ

กการเมืองและพรรคการเมืองที่มีอยู่

๑.๒ ประชาชนที่เป็นกลุ่มคนชั้นกลางขึ้นไปเช่นกันที่ปฏิเสธจะมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะวิถีชีวิตในโลกเศรษฐกิจแบบนิยม ทำให้คนกลุ่มนี้มีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับการเร่งรัด แสวงหาวามมั่งคั่ง ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และประโยชน์ส่วนตน นใหญ่ คนกลุ่มนี้จะไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกรูปแบบ ราบเท่าที่ประโยชน์ส่วนตนของเขายังไม่ถูกคุกคาม ลิดรอน จน องพึ่งพิงอำนาจทางเมืองเข้ามาช่วยจัดการให้

๑.๓ ประชาชนที่เป็นกลุ่มคนระดับล่าง มีฐานะยากจน ขาด รศึกษา ขาดโอกาสของการประกอบอาชีพ ซึ่งในประเทศกำลัง ฒนา เช่นประเทศไทยยังมีประชาชนกลุ่มนี้อยู่เป็นจำนวนมาก ษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนกลุ่มนี้มองไม่เห็น ะไม่เข้าใจว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีความสำคัญมากไป ว่าการดิ้นรนหาเลี้ยงชีวิตให้อยู่รอดไปได้ในแต่ละวันอย่างไร จึง ฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกรูปแบบหากไม่มีสิ่งจูงใจ

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์ โดยปราศจาก วามตระหนัก ความเข้าใจในคุณค่า และความสำคัญของการ วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง หรือเป็นการมีส่วนร่วมเพราะ ธิพลของปัจจัยแทรกซ้อนอื่น ๆ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งใน ส่วนสูงมาก บางแห่งครบ ๑๐๐% ของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ยกลไกของรัฐบาลภาคภูมิใจว่าเป็นสัมฤทธิ์ผลของการรณรงค์

ประชาธิปไตย แต่ในความเป็นจริงแล้ว เป็นเพราะมีการซื้อสิท
ขายเสียงอย่างรุนแรงโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท การซื้อเสียงกันย
หมู่บ้านก็เคยมีมาแล้ว พฤติกรรมการมีส่วนร่วมเช่นนี้ ก่อให้เกิ
ปัญหาเป็นอุปสรรคขัดขวางพัฒนาการทางการเมืองและเจตนารม
ของการปฏิรูปการเมืองอีกด้วย เพราะเป็นการกระทำจากอิทธิพ
ของตัวแปรแทรกซ้อนที่ไม่ใช่ด้วยความตระหนักเข้าใจถึงประโยช
ของการมีส่วนร่วมที่แท้จริง ซึ่งเป็นช่องทางสำคัญของการส่งคน
คุณภาพ คนมีปัญหา เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมืองและอาศั
ตำแหน่งนั้นแสวงหาประโยชน์แก่ตนเองและหมู่คณะของตนเอง โด
การฉกฉวย ลิดรอน แย่งชิง เบียดเบียนประโยชน์ที่ควรเป็นขอ
ประชาชนส่วรวม ผลกระทบทางลบก็ย้อนกลับมาสู่ตั
ประชาชนผู้เลือกบุคคลเหล่านั้นเข้าไปนั่นเอง

๓. การมีส่วนร่วมอย่างไม่มีระบบ ในสังคมของประเท
กำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย การมีส่วนร่วมในลักษณะกลุ่มผ
ประโยชน์ที่เคว้งคว้างไร้บรรทัดฐาน ขาดองค์การ ขาดขั้นตอน
มากเป็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมที่ล่อแหลมต่อการปะทุตามอารม
ไม่เป็นไปโดยสันติวิธี และก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงทำลายต่
ความสงบสุขของสังคมและพัฒนาการทางการเมือง

๔. การมีส่วนร่วมในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการที่มากเกินไ
เนื่องจากการใช้นโยบายที่เกิดผลกระทบกับประชาชนหรือเนื่องจา
ศักยภาพของรัฐในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนไม่เพียงพอทำใ

ระชาชน เกิดภาวะกดดันคับข้องใจจนต้องลุกออกมาเรียกร้อง กดดัน ชิญหน้ากับอำนาจรัฐ การมีส่วนร่วมลักษณะนี้เกิดขึ้นมากในงคมไทยปัจจุบัน ในรูปของม็อบต่าง ๆ หากศักยภาพของรัฐไม่ยงพอที่จะรับมือกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ อาจอให้เกิดภาวะการเรียกร้องที่มากเกินไป (Over Demand) ดังเช่นเคยเกิดขึ้นในการเมืองไทยหลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ งบรรยากาศประชาธิปไตยเบิกบานเต็มที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดอระบบการเมือง ล่อแหลมต่อการเกิดตัวแปรแทรกซ้อน จนระบบารเมืองไม่อาจทานทนอยู่ได้ อาจเกิดการเคลื่อนย้ายอำนาจางการเมืองด้วยวิถีทางนอกระบอบประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้มาก ๆ มิได้เป็นเครื่องหมายะท้อนถึงความเป็นประชาธิปไตยสูง หากแต่สะท้อนถึงความไร้กยภาพของรัฐในการดูแลทุกข์สุขประชาชนมากกว่า ถ้ารัฐไม่มารถจัดการกับปัญหาการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ได้อย่างเหมาะ อาจก่อให้เกิดการขาดศรัทธาและแสดงออกด้วยการไม่เชื่อฟังรัฐวยการละเมิดกฎหมายต่าง ๆ ได้เช่นกัน

๕. การมีส่วนร่วมในลักษณะของการจัดตั้งเพื่อผลประโยชน์บแฝง เป็นการระดมกำลังทางการเมืองของประชาชนมาเป็นนรองรับอำนาจหรือวัตถุประสงค์ทางการเมืองหรือก่อให้เกิดการลื่อนย้ายอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองบางคนหรือรรคการเมืองบางพรรค ปรากฏการณ์ที่เห็นอยู่เสมอในสังคมไทย

เช่น พรรคฝ่ายค้านระดมชาวบ้านมาชุมนุมประท้วงเพื่อแสดงภา
ของการไร้เสถียรภาพ การขาดความน่าเชื่อถือของรัฐบาล ด้วยห
โอกาสการขึ้นเป็นรัฐบาลแทน เป็นต้น และการระดมกำลังข
ประชาชนเพื่อมาแสดงการสนับสนุนนักการเมืองบางคนในลักษณ
การให้กำลังใจก็ปรากฏอยู่มากมายเช่นกัน ซึ่งพฤติกรรมการมีส่ว
ร่วมในลักษณะบิดเบือนนี้เป็นอันตรายต่อการพัฒนาการเมืองใ
ระบอบประชาธิปไตย

๖. วิธีคิดและพฤติกรรมของบุคลากรของรัฐที่เห็นพฤติกรร
การมีส่วนร่วมด้วยการชุมนุมประท้วงไม่เห็นด้วยหรือคัดค้า
นโยบายของรัฐบาล เป็นพฤติกรรมของการก่อกวน ก่อความไม่สง
วุ่นวายซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของรัฐบาล เป็นปัญหาอี
ประการหนึ่งที่ต้องแก้ไข เช่น พฤติกรรมของตำรวจในการปรา
ปรามจัดการกับการประท้วงของประชาชนด้วยวิธีการรุนแรงทำใ
มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ไม่สร้างสรรค์บรรยากา
ประชาธิปไตย

ปัญหาการมีส่วนร่วมในสังคมไทยดังกล่าวจึงเป็
วิกฤตการณ์การมีส่วนร่วมที่จำเป็นต้องแก้ไขโดยเร็ว

สรุป

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถือเป็นรากฐานที่
าคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราช
าณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันได้ให้สิทธิและโอกาสในการเข้ามามี
วนร่วมทางการเมืองแก่ประชาชนในหลายลักษณะ หากประชาชน
ความตื่นตัวและให้ความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง
ากขึ้น ก็จะส่งผลให้การปฏิรูปการเมืองบรรลุเป้าหมายและมีผล
อเนื่องไปถึงการเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง ตัวผู้นำและการ
าเนินนโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไปในแนวทางที่
ความสุจริต มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนมากขึ้น
งนั้นประชาชนจึงไม่ควรละเลยหรือเพิกเฉยที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม
างการเมืองตามช่องทางต่าง ๆ ที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้

ภาคผนวก

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมือง*

โดยคณะวิจัย สถาบันพระปกเกล้า**

มูลทั่วไป

ตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นชายร้อยละ ๔๗.๗ และเป็น งร้อยละ ๕๒.๓ อัตราส่วนหญิงต่อชาย ๑๐๐ คนเท่ากับ ๑๐๗ ใกล้เคียงกับอัตราส่วนเพศของประชากรจากสำมะโนประชากร ๔๓ ซึ่งสัดส่วนหญิงต่อชายเท่ากับ ๑๐๙

ตัวอย่างร้อยละ ๔๘.๓ อายุระหว่าง ๓๐-๔๙ ปี และ อย่างที่เป็นผู้สูงอายุร้อยละ ๑๙.๒ ซึ่งสูงกว่าสัดส่วนของ ะชากรเมื่อปี ๒๕๔๓ ซึ่งเท่ากับร้อยละ ๑๓.๔ (อายุ ๑๘-๕๙/ ปีขึ้นไป) ตัวอย่างร้อยละ ๘๐.๗ แต่งงานแล้ว ร้อยละ ๙๕.๗ ถือศาสนาพุทธ

เกี่ยวกับอาชีพของตัวอย่าง ร้อยละ ๕๒.๕ ของตัวอย่าง ะกอบอาชีพเกษตรกรซึ่งใกล้เคียงกับตัวเลขประชากรในปี ๒๕๔๓ ยละ ๑๖.๑ ทำอาชีพรับจ้างทั่วไป คนงาน มีเพียงร้อยละ ๓.๓ ระกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/องค์กรของรัฐตัวอย่างร้อยละ .๙ จบการศึกษาระดับประถมต้น ประถมปลายหรือเทียบเท่า ซึ่ง

การศึกษาที่นำเสนอนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามโครงการวิจัยเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม การเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ

ะนักวิจัยประกอบด้วย ดร.ถวิลวดี บุรีกุล รศ.ดร.พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ และผู้ช่วยวิจัยคือ เลขา วัลไพจิตร นางสาวปัทมา สูบกำบัง และนายสติธร ธนานิธิโชติ

ค่อนข้างมากกว่าตัวเลขสำมะโนประชากร ๒๕๔๓ ตัวอย่างจบก
ศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าร้อยละ ๔.๑ ซึ่งใกล้เคียงก
ตัวเลขจากสำมะโนประชากร ๒๕๔๓ ซึ่งเท่ากับร้อยละ ๕.๖ ตัวอย่
ร้อยละ ๔๗.๖ พูดภาษาไทยกลางและภาษาท้องถิ่นตามสัดส่ว
ของตัวอย่างที่เลือกมา ตัวอย่างร้อยละ ๖๘.๐ เป็นผู้ที่อาศัยในเ
ชนบทหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเท่ากับสัดส่วนข
ประชากรที่อาศัยตามสำมะโนประชากร ๒๕๔๓

จากลักษณะของตัวอย่าง ๒,๐๐๐ ตัวอย่างนี้ ซึ่งเลือก
เป็นตัวแทนของประชากรกว่า ๔๐ ล้านคนนี้ พอจะประเมินเบื้
ต้นได้ใกล้เคียงมากกับลักษณะของประชากรโดยเฉพาะในเรื่
อัตราส่วนเพศ ศาสนา อาชีพ เขตที่อยู่อาศัย ที่ใกล้เคียงพอสมค
ได้แก่ในเรื่องอายุ การศึกษา เพราะฉะนั้นจึงทำให้มั่นใจว่าลักษ
ของตัวอย่างที่จะนำเสนอต่อไปจะเป็นลักษณะของประชากรได้

การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

ในการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้ศึกษาได้
แบ่งประเด็นของการมีส่วนร่วมออกเป็นประเด็นและระดับต่าง ๆ แ
พบว่าในเรื่องการพูดคุยเรื่องการเมืองในครอบครัวนั้นกลุ่มที่
ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจสังคมต่างกัน อาทิ เพศ อายุ อาชีพ ก
ศึกษา และเขตที่อยู่อาศัยมีความแตกต่างกันในเรื่องนี้ ส่วนเรื่
การเป็นสมาชิกกลุ่มพบว่า ผู้อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้

ชีวิตคู่ และผู้ไม่ได้ทำงาน จะเป็นกลุ่มที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มน้อย
ากลุ่มอื่นและมีการเข้าร่วมเวทีสาธารณะต่ำกว่ากลุ่มอื่นด้วย แต่
มีความแตกต่างกันในกลุ่มที่มีการศึกษา และสถานภาพสมรส
งกัน ที่น่าสนใจคือกลุ่ม ผู้อาศัยอยู่ในต่างจังหวัด กลุ่มผู้มีอายุ
หว่าง ๔๐-๖๐ ปี กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มข้าราชการจะมีการไป
มกิจกรรมสาธารณะสูงกว่ากลุ่มอื่น ส่วนการร่วมชุมนุมฟังการ
เสียง แนะนำตัวของผู้สมัครนั้น พบว่า เพศชายเข้าร่วมกิจกรรม
กว่าเพศหญิง กลุ่มผู้อายุ ๔๐-๖๐ ปี กลุ่มเกษตรกร ข้าราชการ
มผู้มีการศึกษา และกลุ่มที่อาศัยอยู่ต่างจังหวัดจะมีส่วนร่วมใน
กรรมการฟังการหาเสียงแนะนำตัวสูงกว่ากลุ่มอื่น

ดับการมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้ทำการรวมคะแนนจากการสำรวจเรื่องการมีส่วน
มของ ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นผลจากการดำเนินกิจกรรม
ะความถี่กิจกรรม และนำคะแนนมาจัดกลุ่มของการส่วนร่วม
ะแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ (๑) กลุ่มที่สนใจและมีส่วนร่วมน้อยหรือ
มผู้ดู (Onlooker) ได้แก่กลุ่มที่ให้ความสนใจต่อข่าวสาร และ
รเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แสดงตนเป็นผู้สนใจทางการเมือง โดย
คุยเรื่องการเมือง ไปลงคะแนนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นและ
ดับชาติพยายามชักจูงให้ผู้อื่นเห็นด้วยกับจุดยืนทางการเมืองของตน
ะร่วมประชาสัมพันธ์ทางการเมือง (๒) กลุ่มที่สนใจและมีส่วน

ร่วมปานกลางระดับผู้มีส่วนร่วม (Participants) ได้แก่กลุ่มที่มีก
ติดต่อกับนักการเมือง เคยบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อสนับส
ผู้สมัครหรือพรรคการเมือง ร่วมชุมนุมฟังการหาเสียง/แนะนำ
หรือเข้าร่วมในเวทีสาธารณะ มีการรวมตัวกับคนอื่นเป็นกลุ่ม
ประโยชน์หรือเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นสมาชิกพรรคการเมือง และก
ช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (๓) กลุ่มที่สนใจและมีส่วนร่วมสูงห
ระดับนักกิจกรรม (Activists) ได้แก่ การเป็นผู้นำกลุ่ม
ประโยชน์การมีตำแหน่งและทำงานเต็มเวลาให้แก่พรรคการเมื
การได้รับเสนอชื่อให้เข้าแข่งขันเพื่อชิงตำแหน่งทางการเมือง
การได้รับตำแหน่งทางการเมือง ผลการศึกษาพบว่าประชาช
ตอบแบบสอบถามร้อยละ ๖๑.๒ มีส่วนร่วมทางการเมืองในระ
สนใจและมีส่วนร่วมน้อยระดับผู้ดูร้อยละ ๕๐.๔ มีส่วนร่
ทางการเมืองระดับสนใจและมีส่วนร่วมปานกลางหรือระดับผู้มีส่
ร่วมร้อยละ ๔๗.๓ และมีเพียงร้อยละ ๒.๓ เท่านั้นที่มีส่วนร่
ทางการเมืองในระดับสนใจและมีส่วนร่วมมากหรือนักกิจกร
(ดังตารางที่ ๑)

รางที่ ๑ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

N=๒,๐๐๐

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
สนใจและมีส่วนร่วมน้อย (Onlooker)	๑,๐๐๐	๕๐.๔
ใจและมีส่วนร่วมปานกลาง (Participants)	๙๓๗	๔๗.๓
สนใจและมีส่วนร่วมมาก (Activists)	๔๖	๒.๓
รวม	๑๙๘๓	๑๐๐.๐

issing system = ๑๗

การมีส่วนร่วมและสภาพเศรษฐกิจสังคม

นักวิชาการที่มีชื่อเสียงจำนวนมากในต่างประเทศ เช่น Ver Nie and Kim (๑๙๗๘) Arterton and Hahn (๑๙๗๕) Lip (๑๙๙๗; ๓๗-๕๒) Diamond (๑๙๙๗ : xiii-xliv) และ Conw (๒๐๐๐) และในประเทศไทย เช่น สุจิต บุญบงการ และพรศั ผ่องแผ้ว (๒๕๒๗) ธงชัยและเทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (๒๕๔๓) ถวิลวดี บุรีกุล (๒๕๔๓) ยอมรับและยืนยันตรงกันว่าสภ เศรษฐกิจสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนระบอบประชาธิปไตย มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การศึกษานี้ นำปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจสังคมที่สำคัญหลายปัจจัย ได้แก่ เพศ อ อาชีพ การศึกษา สถานภาพสมรส และเขตที่อยู่อาศัย หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหล่านี้กับการมีส่วนร่วมทางการเมื พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความแตกต่างตามเพศ อ อาชีพ สถานภาพสมรส และเขตที่อยู่อาศัยอย่างมีนัยสำคัญทางส (ตารางที่ ๒)

ผลการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับข้อค้นพบขอ เชี่ยวชาญท่านอื่น ๆ หลายประการ อาทิ ปัจจัยเรื่องเพศซึ่งมักค กันว่าเพศชายมีระดับการมีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง Campbellet al (๑๙๖๐) Jenning (๑๙๘๓) และ Rosenstone Hanson (๑๙๙๓) เป็นต้น จากตารางข้างต้นพบว่า ระดับกา ส่วนร่วมทางการเมืองมีความแตกต่างกันตามเพศ อย่างมี

าคัญทางสถิติ (x^2 = ๑๗.๕๓๔ที่ระดับ๐.๐๑) โดยที่เพศชายมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าเพศหญิง กล่าวคือกลุ่มวอย่างเพศชายส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง(ร้อยละ ๒.๑) ขณะที่กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมากกว่าครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ ๕๔.๙) ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในกลุ่มสนใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองอยหรือกลุ่มผู้ดู

เช่นเดียวกับเรื่องเพศ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองความแตกต่างกันตามระดับอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ = ๕๓.๙๙๙ ที่ระดับ๐.๐๑) โดยที่ประชาชนในช่วงอายุระหว่าง ๐-๖๐ ปี มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าประชาชนลุ่มที่มีอายุต่ำกว่าและสูงกว่าสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nie, erba and Kim (๑๙๗๔) ที่พบว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่าจะมีความระตือรือร้น และสนใจทางการเมืองน้อยกว่าผู้ที่อยู่ในวัยกลางคน

ปัจจัยที่มักนำมาใช้อธิบายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการองที่สำคัญอีกอันหนึ่งคือ อาชีพ เนื่องจากผู้ที่อยู่ในบางอาชีพอาจามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อตอบสนองความสนใจทางการเมืองงตน หรือเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มของตน ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความแตกต่างกันตามอาชีพย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (x^2 = ๑๑๒.๗๕๑ที่ระดับ ๐.๐๑) โดยที่ลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการถึงร้อยละ ๖๓.๕ มีความสนใจและมีวนร่วมในระดับปานกลางมากที่สุด รองลงมาเป็นผู้ประกอบอาชีพ

เกษตรกร (ร้อยละ ๕๖.๑) ขณะที่กลุ่มผู้ตอบที่ว่างงาน หรือประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ส่วนใหญ่ระดับการมีส่วนร่วมในลักษณะผู้ดูอย่างไรก็ตาม ผลการศึกษากล่าวดูจะสวนทางกับข้อค้นพบของ Campbell et al (๑๙๖๐) ว่าอาชีพเกษตรกรมักมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำกว่าอาชีพอื่น ๆ Milbrath (๑๙๖๕) เห็นด้วยและให้เหตุผลว่าเป็นเพราะลักษณการอยู่อาศัยที่ค่อนข้างห่างไกลออกไปในชนบท

ผลการวิเคราะห์ในเรื่องที่อยู่อาศัยดังตารางที่ ๒ ช่วยืนยันลักษณะเฉพาะของประเทศไทยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วทางการเมืองซึ่งแตกต่างจากข้อค้นพบของผู้เชี่ยวชาญทั้งสองอย่างชัดเจน โดยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีควแตกต่างกันตามเขตที่อยู่อาศัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิ (x^2 = ๗๗.๙๙๗ที่ระดับ ๐.๐๑) โดยที่กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นเขตการปกครองระดับท้องที่มีลักษณะพื้นที่เป็นชนบทมากกว่าเขตอื่นมีระดับความสนใจแลส่วนร่วมระดับปานกลางมากเป็นอันดับที่ ๒ คิดเป็นร้อยละ ๕๐. น้อยกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมือง/นครเท่านั้น ในขณะที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครเป็นกลุ่มตัวอย่างที่สนใจและมีส่ร่วมน้อยมากที่สุดถึงร้อยละ ๘๕.๖

ารางที่ ๒ ร้อยละของระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ การศึกษา สถานภาพสมรสและเขตบ้าน

ดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	น้อย	ปานกลาง	มาก	รวม
พศ				ร้อยละ (จำนวน)
าย	๔๕.๖	๕๒.๑	๒.๓	๑๐๐.๐ (๙๔๔)
ญิง	๕๔.๙	๔๒.๘	๒.๓	๑๐๐.๐ (๑,๐๓๙)
^{2} = ๑๗.๕๓๔ **df** = ๒ **p** =.๐๐๐				**N=** ๑,๙๘๓
ายุ				ร้อยละ (จำนวน)
กว่า ๒๙	๖๓.๙	๓๕.๘	๐.๓	๑๐๐.๐ (๒๘๘)
๐-๓๙	๔๘.๓	๕๐.๒	๑.๕	๑๐๐.๐ (๕๖๐)
๐-๔๙	๔๔.๙	๕๐.๒	๔.๙	๑๐๐.๐ (๔๘๘)
๐-๕๙	๔๔.๘	๕๒.๙	๒.๔	๑๐๐.๐ (๓๘๒)
๐ ขึ้นไป	๕๕.๙	๔๒.๗	๑.๔	๑๐๐.๐ (๓๖๕)
^{2} = ๕๓.๙๙๙ **df** = ๘ **p** =.๐๐๐				**N** = ๑,๙๘๓
ชีพ				ร้อยละ (จำนวน)
ษตรกร	๔๐.๙	๕๖.๑	๓.๐	๑๐๐.๐ (๑.๐๓๘)
ขายเล็ก ๆ น้อย ๆ	๕๙.๘	๓๙.๗	๐.๕	๑๐๐.๐ (๑๘๔)
จ้างทั่วไป คนงาน	๖๑.๗	๓๖.๑	๒.๒	๑๐๐.๐ (๓๒๑)
ราชการ/รัฐวิสาหกิจ/องค์กรของรัฐ	๓๓.๓	๖๓.๕	๓.๒	๑๐๐.๐ (๖๓)
ได้ทำงาน/ว่างงาน	๗๕.๐	๒๕.๐		๑๐๐.๐ (๑๔๘)
	๕๙.๐	๓๘.๙	๒.๒	๑๐๐.๐ (๒๒๙)
^{2} = ๑๑๒.๗๕๑ **df** = ๑๐ **p** =.๐๐๐				**N** = ๑,๙๘๓
ารศึกษา				ร้อยละ (จำนวน)
เคยเรียนหนังสือ	๖๒.๒	๓๕.๗	๒.๐	๑๐๐.๐(๙๘)

ประถมศึกษา (ป.๑-ป.๔) /(ป.๖หรือ ป.๗)/เทียบเท่า	๔๙.๔	๔๘.๔	๒.๒	๑๐๐.๐ (๑,๓๘
มัธยมต้น/มัธยมปลาย/ปวช./เทียบเท่า	๕๒.๔	๔๔.๓	๓.๓	๑๐๐.๐ (๓๖
อนุปริญญา/ปวส./ปวท./ปริญญาตรี/โท/เอก	๔๗.๖	๕๑.๗	๐.๗	๑๐๐.๐ (๑๔
X^2 = ๑๑.๑๖๒ df = ๖ p = ๐๘๔				N = ๑,๙๘
สถานภาพสมรส				ร้อยละ(จำนว
โสดไม่เคยแต่งงาน	๖๒.๕	๓๕.๙	๑.๕	๑๐๐.๐(๒๕
แต่งงานอยู่ด้วยกัน/แยกกันอยู่/อยู่ด้วยกัน	๔๘.๑	๔๙.๓	๒.๖	๑๐๐.๐ (๑,๖๐
โดยไม่แต่งงาน หย่า/ม่าย	๕๕.๓	๔๔.๗		๑๐๐.๐ (๑๒
X^2 = ๒๒.๕๔๑ df = ๔ p = .๐๐๐				N = ๑,๙๘
เขตบ้าน				ร้อยละ (จำนว
เทศบาลนคร/เมือง	๓๓.๓	๖๐.๖	๖.๑	๑๐๐.๐ (๓
เทศบาลตำบล	๕๑.๔	๔๖.๙	๑.๗	๑๐๐.๐ (๔๗
องค์การบริหารส่วนตำบล	๔๗.๑	๕๐.๓	๒.๗	๑๐๐.๐ (๑,๓
กรุงเทพมหานคร	๘๕.๖	๑๔.๔		๑๐๐.๐ (๑๓
X^2 = ๗๗.๙๙๗ df = ๖ p = .๐๐๐				N = ๑,๙๘

ารศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับปัจจัยต่าง ๆ

นอกจากศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่มีวามแตกต่างกันตามสภาพเศรษฐกิจ สังคมของผู้ตอบแล้ว การกษานี้ยังได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองดยมีการศึกษาในเรื่องของตัวแปรต่าง ๆ อาทิ ปัจจัยทางรษฐกิจและสังคม การอาศัยอยู่ในเขตเมืองหรือชนบท การเปิดบข่าวสารและความสนใจทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจางการเมือง (ผู้วิจัยอาศัยแบบวัดความรู้ในสามเรื่องสำคัญ ได้แก่ วามรู้เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ความรู้เกี่ยวกับบทบาทานาจ หน้าที่ของรัฐสภา และรัฐบาล) ความพอใจต่อการทำงานงรัฐบาล (เป็นผลรวมของความคิดเห็นต่อความสามารถในการก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของรัฐบาล ความพอใจต่อการางานที่ผ่านมาของรัฐบาลและนายกรัฐมนตรี) ผลการวิเคราะห์รากฏในตารางที่ ๓ พบว่า ปัจจัยเหล่านี้สามารถอธิบายความนแปรของการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ร้อยละ ๑๑.๒ ^{๒} = ๐.๑๑๒) และมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (F = ๔๙.๑๙๘ ที่ระดับ ๐.๐๑)

ตารางที่ ๓ การวิเคราะห์ถดถอยพหุการมีส่วนร่วมทางการเมือง N = ๒,๐๐๐

ตัวแปร	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.๙๘๔	.๐๙๓		๑๐.๕๓๓	.๐๐๐**
ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง	.๑๙๕	.๐๑๙	.๒๓๘	๑๐.๔๙๕	.๐๐๐**
ความพอใจต่อการทำงานของรัฐบาล	๗.๗๘๙E-๐๒	๐.๓๑	๐.๕๓	๒.๔๘๓	.๐๑๓*
ข่าวสารและความสนใจทางการเมือง	.๑๕๑	.๐๒๔	.๑๔๓	๖.๒๘๐	.๐๐๐**
ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม	๗.๓๕๐E-๐๒	.๐๑๒	.๑๓๕	๕.๙๒๒	.๐๐๐**
การอาศัยอยู่ในเมือง-ชนบท	-.๒๖๑	.๐๔๓	.๑๓๒	-๖.๐๕๐	.๐๐๐**

**Sig = .๐๐๐ *Sig= .๐๕

R = .๑๑๒ SE = .๕๑๔๐ F = ๔๙.๑๙๘ Sig = .๐๐๐

จากตารางข้างต้นสามารถจัดลำดับความสำคัญขอ
ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคั
ทางสถิติจากมากไปน้อย ได้แก่

๑) ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง
๒) ข่าวสารและความสนใจทางการเมือง
๓) ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม
๔) การอาศัยอยู่ในเขตเมือง-ชนบท
๕) ความพอใจต่อการทำงานของรัฐบาล

โดยที่ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การได้รับข่
สารและความสนใจทางการเมือง ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม แ

บรรณานุกรม

ณะวิจัย สถาบันพระปกเกล้า. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ. การประชุมทางวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ ๔ , ๕ ปีของการปฏิรูปการเมืองตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่. กรุงเทพฯ : โฟนเน็กซ์จำกัด ๒๕๔๖.

นทนา สุทธิจารี. การมีส่วนร่วมของประชาชน. การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพฯ : วี.เจ.พริ้นติ้ง. ๒๕๔๔.

รอัมรินทร์ พรหมเกิด. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. รัฐสภาสาร. ปีที่ ๔๘ ฉบับที่ ๙. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์. ๒๕๔๓.

ธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐.

รา ไชยสาร. การมีส่วนร่วมในทางการเมืองกับการเมืองภาคประชาชน. รัฐสภาสาร. ปีที่ ๔๓ ฉบับที่ ๕. กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๔๕.

ตน์ เนยสูงเนิน. "ความสำคัญของห้าหมื่นรายชื่อตามรัฐธรรมนูญ" รัฐสภาสาร. ปีที่ ๔๓ ฉบับที่ ๕. กรุงเทพ:กองการพิมพ์.สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๔๕.

ความพอใจต่อการทำงานของรัฐบาล มีความสัมพันธ์เชิงบวกก
การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งผลการศึกษานี้กล่าวได้ว่า ประชาช
ที่ได้รับข่าวสาร สนใจ เข้าใจ มีความรู้ และมีความพอใจต่อก
ทำงานของรัฐบาล จะทำให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากด้วย ดัง
รัฐบาลควรที่จะประชาสัมพันธ์และกระตุ้นให้ประชาชนมีควา
ความเข้าใจทางการเมือง โดยเฉพาะการสนับสนุนให้ประชาชนไ
รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ถูกต้อง เป็นกลาง พร้อมไปกับก
ทำงานให้เป็นที่พอใจของประชาชน จะช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่ว
ทางการเมืองเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ ปัจจัยเกี่ยวกับความแตกต่างกันของที่อยู่อา
กล่าวคือการอาศัยอยู่ในเขตเมืองหรือชนบทของประชาชนมีควา
สัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งน่าสนใจอย่าง
ว่าคนที่อาศัยอยู่ในชนบทจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากลุ่
คนในเมือง แม้ว่าระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของค
เมืองจะสูงกว่าก็ตาม ดังนั้น ในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่ว
ทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นนั้น รัฐควรให้ความสำคัญกับประชาชน
อาศัยอยู่ในเขตเมือง และมีการผลักดันให้เกิดกระบวนการมีส่ว
ร่วมในทุกระดับอย่างแท้จริง

จัดทำโดย
กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์
พิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร